



Evropska  
komisija



# ZA PROSPERITETAN I INTEGRISAN JADRANSKI I JONSKI REGION

*Regionalnu  
i Urbanu  
Politiku*

JUN 2014

Europe Direct je služba koja pronalazi odgovore  
na pitanja o Evropskoj uniji.

**Besplatan broj telefona (\*):**  
**00 800 6 7 8 9 10 11**

(\*) Pružene informacije su besplatne, kao i većina poziva  
(mada će neki operateri, telefonske govornice ili hoteli možda naplatiti pozive).

Dodatne informacije o Evropskoj uniji su dostupne na internetu (<http://europa.eu>).

Luksemburg: Kancelarija za publikacije Evropske unije, 2014

ISBN 978-92-79-43157-9  
doi:10.2776/30657

© Evropska unija, 2014

Reprodukcija je dozvoljena uz navođenje izvora.

Fotografije na naslovnoj strani: © Shutterstock.com – Sveti Stefan, Crna Gora, Balkan, Jadransko more

Fotografije na strani 3: © Evropska unija/Đino de Lorenzo

Fotografije na unutrašnjim stranama: © Shutterstock.com

*Printed in Belgium*

# Sadržaj

- 1** Zašto je strategija EU potrebna za Jadranski i Jonski region?
  - 2** Na šta se ona odnosi? Koji su ciljevi?
    - 2.1** Plavi rast
    - 2.2** Povezivanje regiona
    - 2.3** Kvalitet životne sredine
    - 2.4** Održivi turizam
  - 3** Šta je sledeće? Sprovođenje u delo
- Dodatne informacije

# 1

## Zašto je Strategija EU potrebna za Jadranski i Jonski region?

6 Mi, članovi Jadransko-jonskog veća (JJV), uvereni smo da će Strategija EU za Jadransko-jonski region (EUSAIR) dati novi podsticaj za saradnju i investicije u korist svih uključenih, kao i radi mira i bezbednosti celog regiona.

*XVII Zasedanje Jadransko-jonskog veća  
Briselska deklaracija  
13. maj 2014, Brisel*

### Za prosperitetan i integrisan Jadranski i Jonski region

Jadransko-jonski region je funkcionalna celina koja je prvenstveno definisana Jadranskim i Jonskim morskim basenima. Ima preko 70 miliona stanovnika i igra ključnu ulogu u jačanju geografskog kontinuiteta u Evropi.

Strategija EU se zasniva na Jadransko-jonskoj inicijativi (1), koja je pokrenuta 2000. godine i obuhvata osam zemalja: četiri države članice EU (Grčka, Hrvatska, Italija i Slovenija) i četiri zemlje koje nisu članice EU (Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Srbija).

U cilju rešavanja brojnih socio-ekonomskih izazova i izazova vezanih za životnu sredinu sa kojima se ovaj region susreće, Evropski savet je na zasedanju održanom 13-14. decembra 2012.

godine zatražio od Evropske komisije da predstavi novu makro-regionalnu strategiju za Jadransko-jonski region do kraja 2014. godine.

Na osnovu prethodnih strategija za Region Baltičkog mora (EUSBSR) i Dunavski region (EUSDR), Komisija sada usvaja Komunikacioni i Akcioni plan za Strategiju EU koji je fokusiran na Jadransko-jonski region (EUSAIR). Ova nova strategija takođe obuhvata Pomorsku strategiju za Jadransko i Jonsko more, koju je Komisija usvojila 30. novembra 2012. godine.

EUSAIR će unapređivati ekonomski rast i prosperitet regiona tako što će poboljšavati njegovu privlačnost, konkurentnost i povezanost. On takođe ima za cilj i zaštitu mora i životne sredine i ekosistema primorskih i kontinentalnih oblasti.

Pored toga, od Strategije se očekuje da doprinese boljoj integraciji u EU kako zemalja kandidata, tako i zemalja potencijalnih kandidata širom regiona.

### Izazovi i mogućnosti sa kojima se susreće region

Ono sa čime se danas susrećemo jesu veoma uočljive socio-ekonomske razlike među zemljama u regionu. Dok je u nekim oblastima prisutna niska stopa nezaposlenosti, u drugima je ona veća od 30%. Takođe postoje značajne razlike među različitim zemljama u pogledu bruto domaćeg proizvoda (BDP) po glavi stanovnika.

Između različitih zemalja postoje oštre razlike u infrastrukturi puteva, železnica i pomorskoj infrastrukturi. Takođe postoji hitna potreba za većim ulaganjima u energetske mreže kako bi se osiguralo bezbedno i efikasno snabdevanje širom regiona.

Ekosistemi su pod velikim pritiskom zbog sve veće upotrebe morskog i priobalnog prostora. Prekomeran ribolov, neprerađeni otpad, zagađenje naftom i gasom, kao i nezakoniti lov ptica selica predstavljaju značajne probleme.

Pored velike seizmičke aktivnosti, regionu takođe prete nepogode izazvane klimatskim promenama – poplave, suše, erozija tla i šumski požari predstavljaju realne pretnje koje se sve češće dešavaju.

U pogledu ekonomskog potencijala, turističkim sektorom se ne upravlja optimalno, niti se on koristi na optimalan način, te bi mogao da ima koristi od bolje koordinacije.

Takođe, upravama i institucijama u okviru regiona bi mogućnosti u pogledu modernizacije i boljih veza mogle da budu korisne, između ostalog, u borbi protiv ilegalnih migracija i prekograničnog kriminala.

Zajedno sa drugim aktivnostima, cilj je da se stvore dodatne mogućnosti za pametan, održiv i inkluzivan rast širom Jadransko-jonskog regiona. Na primer, postoji veliki potencijal za napre-



Konferencija zainteresovanih strana o Strategiji EU za Jadranski i Jonski region, Atina, 6-7. februar 2014

dovanje plave ekonomije, čime bi se promenio izgled regiona.

U pogledu mobilnosti, morski basen predstavlja prirodan plovni put koji zalazi duboko u EU. Prema tome, postoji veliki potencijal za bolje povezivanje mora i kopna, kao i za intermodalni transport.

Takođe postoji mogućnost ulaganja u energetske efikasnost, poput primene pametnih rešetki i mera za poboljšavanje energetske efikasnosti, kao i upotrebe obnovljivih izvora energije.

Izuzetne prirodne lepote regiona i njegovo bogato kulturno, istorijsko i arheološko nasleđe takođe predstavljaju očigledan potencijal za održiv, odgovoran i raznovrstan turizam.

### Konkretan Akcioni plan

U izveštaju iz 2013<sup>(2)</sup>. godine Komisija je naglasila da bi nove makro-regionalne strategije trebalo da se fokusiraju na ograničeni broj dobro definisanih ciljeva i da bi ti ciljevi trebalo da budu implementirani putem jasnog Akcionog plana. Ukratko, cilj je da se pređe sa „reči na dela“ tako što će se identifikovati konkretni prioriteti kako bi makro-region na najbolji način iskoristio postojeće institucije, zakonodavstvo i fondove u cilju bržeg oporavka.

EUSAIR je izgrađen na četiri tematska stuba:

- Plavi rast.
- Povezivanje regiona.
- Kvalitet životne sredine.
- Održivi turizam.

Pored toga, „Unapređivanje istraživanja i razvoja, inovacije i MSP“ i „Jačanje kapaciteta uključujući komunikaciju“ predstavljaju dva unakrsna aspekta koji presecaju svaki od stubova.

**1** Međuvladina Jadransko-jonska inicijativa pokrenuta je 2000. godine sa ciljem da se ojača regionalna saradnja, da se promoviše politička i ekonomska stabilnost i da se na taj način stvori čvrsta osnova za proces Evropskih integracija.

**2** Izveštaj koji se odnosi na dodatu vrednost makro-regionalnih strategija, COM (2013) 468 konačan od 27.06.2013.

# 2

## Na šta se ona odnosi? Koji su ciljevi?

### 2.1 Plavi rast

Plavi rast predstavlja dugoročnu strategiju za iskorišćavanje potencijala mora i priobalnih zona Evrope. On obuhvata teme poput plave energije, akvakulture, pomorskog i priobalnog turizma, turističkih krstarenja, pomorskih mineralnih resursa i plave biotehnologije.

Stub plavog rasta će podstaći inovativno razvijanje pomorskog i morskog aspekta u Jadransko-jonskom regionu. To će se postići podsticanjem održivog ekonomskog razvoja, stvaranjem novih radnih mesta i mogućnosti za poslovanje.

Stub plavog rasta se fokusira na tri teme:

- Plave tehnologije.
- Ribarstvo i akvakultura.
- Pomorska i morska politika i usluge.

#### Plave tehnologije

Jadransko-jonski region trenutno ne iskorišćava u potpunosti prednosti plavih tehnologija koje bi mogle da se ostvare boljom saradnjom.

U cilju unapređivanja plavih tehnologija u regionu, razviјаće se makro-regionalno istraživanje i razvoj, kao i platforme za inovacije u oblastima kao što su zelena mobilnost mora, resursi dubokih mora, bio-bezbednost i bio-tehnologije.

Formiraće se i makro-regionalni klasteri u sektorima koji obećavaju, poput ekološke brodogradnje i novih materijala, čime će se podstaći internacionalizacija malih i srednjih preduzeća (MSP). Koncept „cirkulacije mozgova“, pod kojim se podrazumeva cirkulacija istraživačkog kadra po institutima, univerzitetima i kompanijama, postaćе realnost. Na kraju, novim preduzećima će se omogućiti lakši pristup sredstvima za finansiranje i promociju.

**PRIMER PROJEKTA** *Podvodna robotika u sklopu istraživačkih platformi*  
*Rad na razvoju bespilotnih ronilica za podvodne operacije i operacije na dnu mora, na osnovu postojeće saradnje zainteresovanih strana u regionu.*  
*Ovaj projekat takođe može da doprinese razvoju platformi za makro-regionalne mreže četvorostruke spirale, koja povezuje istraživanja, preduzeća, zainteresovane strane iz domena javnog sektora i građanstvo.*

#### Ribarstvo i akvakultura

Ribarstvo i akvakultura su važni sektori u domenu plavog rasta u Jadransko-jonskom regionu.

Što se tiče ribolova, cilj je da se radi na unapređivanju održive i odgovorne ribarske prakse koja će omogućiti stabilan izvor prihoda u priobalnim područjima. To će se postići na sledeći način:

- unapređivanjem prikupljanja podataka vezanih za ribarstvo, nadzora i kontrole;

- usvajanjem planova za upravljanje ribarstvom na nivou morskog basena;
- usklađivanjem standarda širom regiona;
- poboljšanjem veština i kapaciteta kako bi se zadovoljili pravila i standardi EU;
- povećanjem dodate vrednosti lokalnim lancima morske hrane;
- razvojem inteligencije tržišta i transparentnijeg marketinga i obrade.

Trenutno postoje brojne prepreke koje sprečavaju razvoj punog potencijala akvakulture u Jadransko-jonskom morskome basenu. One obuhvataju:

- ograničeni pristup prostoru i licencama;
- fragmentaciju industrije;
- ograničeni pristup početnom kapitalu ili kreditima za inovacije;
- dugotrajne administrativne procedure i birokratiju.

Strategija predlaže da se održiva akvakultura unapređuje putem uključivanja zainteresovanih strana, uvođenja pojednostavljenih procedura i poboljšavanja raznolikosti proizvoda.

**PRIMER PROJEKTA** *Platforma za nadzor u oblasti korišćenja ribljeg fonda*  
*Ovaj projekat obavljanje regularnih procena ribljeg fonda u Jadranskom i Jonskom moru i evaluacija glavnih elemenata za održivo upravljanje ribarstvom.*

## Pomorska i morska politika i usluge

Zemlje Jadransko-jonskog regiona imaju različite administrativne i političke strukture, vladu i upravljačke sisteme. Potrebni su obuka i bolja usklađenost u planiranju aktivnosti radi ostvarenja bolje pomorske i morske politike i usluga.

To će se postići razmenom podataka, zajedničkim planiranjem i usklađenim upravljanjem postojećim resursima.

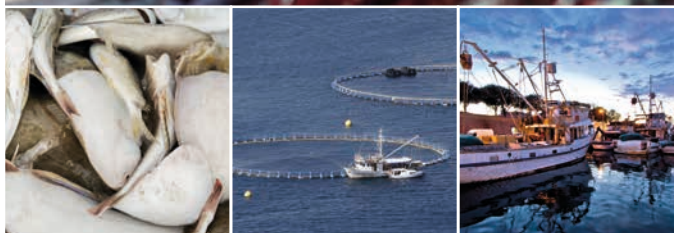
PRIMER PROJEKTA

### *Koordinisano prostorno planiranje u pomorstvu*

*Obezbeđivanje koherentnog pravnog okvira za ekonomske aktivnosti na moru, zasnovanog na projektu ADRI-PLAN (Pomorsko prostorno planiranje za Jadransko-jonski region) i postavljanje svih voda pod nacionalnu nadležnost u skladu sa principima Pomorskog prostornog planiranja.*

6 Kako naša Strategija plavog rasta ističe, mora i okeani imaju potencijal da stvaraju ogroman ekonomski rast i preko potrebna radna mesta. Narodi Jadransko-jonskog regiona su već pokazali volju za zajedničkim rešavanjem izazova u regionu.<sup>9</sup>

**Marija Damanaki,**  
Evropski Komesar  
za pomorske poslove i ribarstvo



## 2.2 Povezivanje regiona

Rascepanost u okviru Jadransko-jonskog regiona dovela je do infrastrukturnih razlika – naročito između država članica EU i zemalja koje nisu članice EU. Potreban je razvoj boljih transportnih i energetske mreže, koje imaju ključni značaj za ekonomski i društveni razvoj regiona.

Stub „Povezivanje regiona“ će poboljšati transportne i energetske mreže na sledeći način:

- jačanjem pomorske bezbednosti i sigurnosti, kao i razvojem lučkog sistema;
- formiranjem pouzdanih transportnih mreža i intermodalnih veza sa zaleđem;
- formiranjem međusobno povezanog i funkcionalnog internog energetskeg tržišta.

Kako bi ostvario ove ciljeve, ovaj stub će se fokusirati na tri teme:

- Pomorski transport.
- Intermodalne veze sa zaleđem.
- Energetske mreže.

### Pomorski transport

Luke na severu Jadranskog mora predstavljaju prirodne kapije ka Centralnoj i Istočnoj Evropi i mogle bi da imaju preko 10% udela u tržištu kontejnerskog saobraćaja do 2030. godine, pod uslovom da se omogući železnički pristup zaleđu. Prema tome, od ključnog značaja je podsticanje razvoja pomorskog transporta, kao i formiranje efikasnih kombinovanih luka u cilju integracije pomorskog sa železničkim i drumskim transportom.

Potreban je koordinisani pristup kako bi se ostvarilo poboljšanje povezanosti unutar regiona, kao i između regiona i ostatka EU.

U okviru ove teme se nalaze sledeće aktivnosti:

- Grupisanje lučkih aktivnosti i službi u klasterne širom regiona u cilju povećavanja saobraćaja.
- Česta razmena informacija između priobalnih zemalja putem Objedinjenog sistema za nadzor i kontrolu plovnih objekata Jadransko-jonskog regiona u cilju poboljšanja bezbednosti i sigurnosti pomorskog saobraćaja u regionu.
- Razvoj luka i lučkih terminala u cilju jačanja pomorskog transporta, kapaciteta kombinovanog kontinentalnog i priobalnog prevoza i povezanosti prekograničnih trajekata.

**PRIMER PROJEKTA** *Poboljšanje i usklađivanje nadzora i upravljanja za saobraćaj Nadogradnja trenutnog Sistema za izveštavanje o saobraćaju u Jadranskom moru (ADRIREP) u cilju smanjenja administrativnih postupaka i nepotrebnih dupliranja podataka prikupljenih od strane infrastruktura Sistema za upravljanje informacijama o saobraćaju plovnih objekata.*

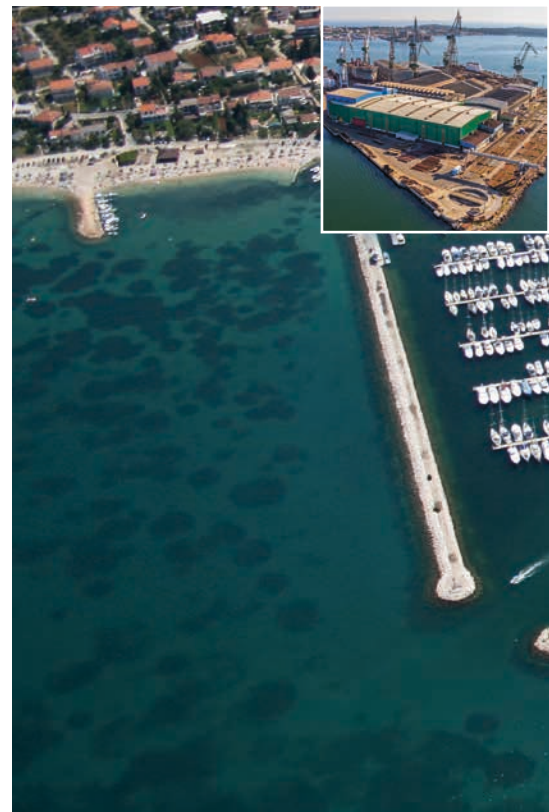
### Intermodalne veze sa zaleđem

Neophodno je izvršiti nadogradnju intermodalnih veza sa zaleđem kako bi se izašlo u susret povećanoj potrebi za pomorskom transportom robe. Pored kopnenih vodenih puteva, drumski i železnički saobraćaj obezbeđuju važne međunarodne veze u regionu.

Luke u Jadranskom i Jonskom moru, kao i železničke pruge i aerodromi, predstavljaju neposredne ulazne tačke u region iz ostalih zemalja. Odgovarajući pristup transportu mora da uzme u obzir sve gorenavedeno, a da, takođe, razmotri i aspekte očuvanja životne sredine, ekonomski rast i socijalni razvoj.

U okviru ove teme se nalaze sledeće aktivnosti:

- Rad na razvoju sveobuhvatne mreže zapadnog Balkana koja kombinuje železnice, unutrašnje plovne puteve, čvorišta i centre, te pripremanje istih za integraciju u Trans-evropsku transportnu mrežu (TEN-T).
- Poboljšavanje pristupačnosti priobalnih oblasti i ostrva optimizacijom upotrebe teretnih i putničkih ruta i uključivanjem privatnih i javnih zainteresovanih strana.
- Razvijanje auto-puteva do mora putem poboljšane drumske i železničke infrastrukture koje povezuju luku sa zaleđem, kao i putem poboljšanih rešenja vezanih za infrastrukturu i Inteligentni transportni sistem (ITS).
- Omogućavanje boljih vazdušnih transportnih veza unutar regiona i poboljšavanje regionalnih vazdušnih veza sa destinacijama van regiona.





*Poboljšavanje pristupačnosti priobalskih zona i ostrva  
Unapređivanje saradnje između brodovlasnika, lučkih vlasti, javnih vlasti, turističkih agencija i udruženja u cilju poboljšanja pomorskih veza između susjednih država, ostrva i kopna.*

## Energetske mreže

Tri cilja u sklopu energetske politike EU – konkurentnost, pouzdanost snabdevanja i održivost – mogu da se postignu jedino putem međusobno povezanog i funkcionalnog unutrašnjeg energetskog tržišta. U cilju njihovog ostvarivanja, predviđene su sledeće aktivnosti:

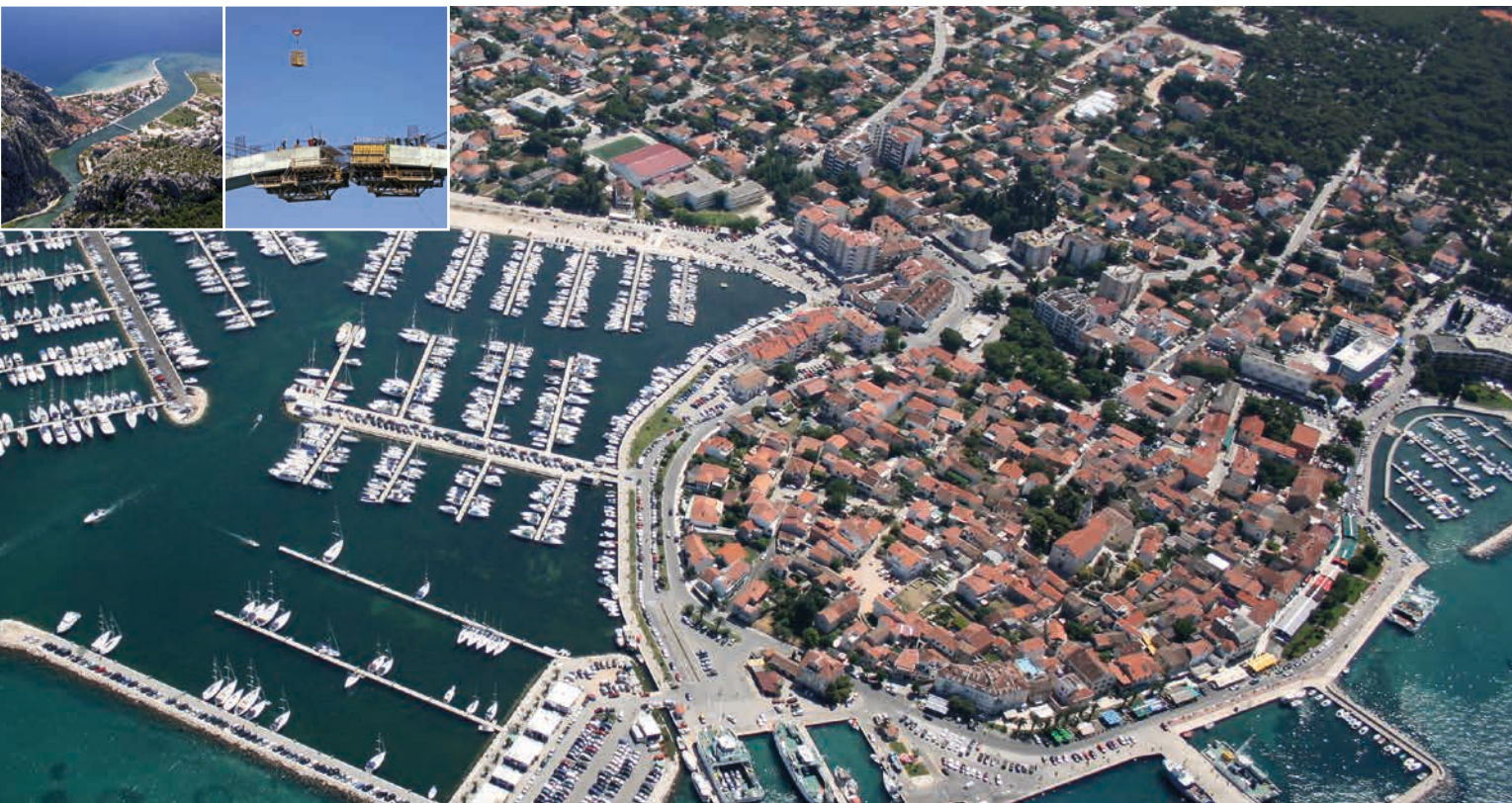
- Poboljšavanje prekograničnih veza za snabdevanje električnom energijom.

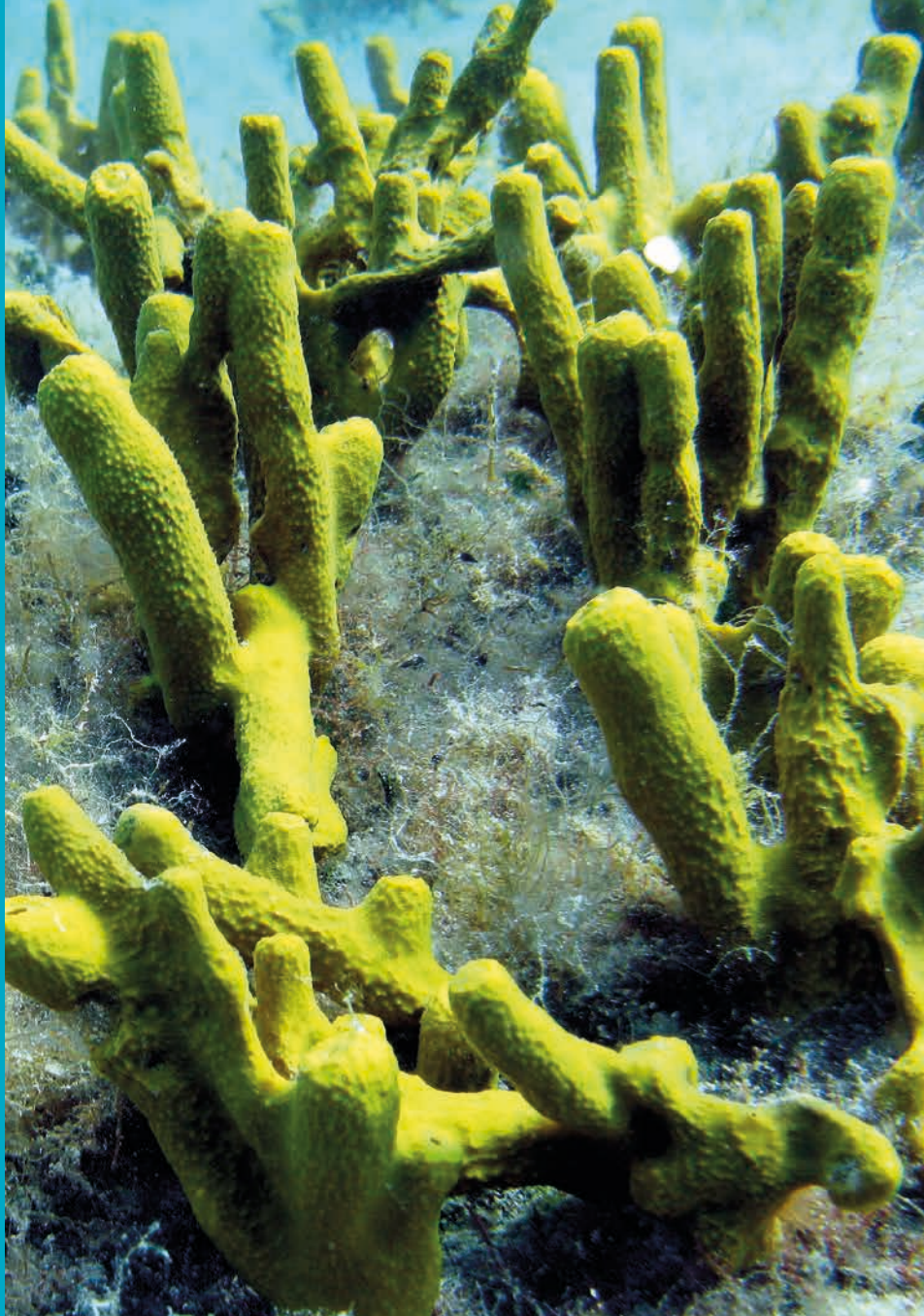
- Izgradnja gasovodnog prstena u regionu sa ciljem povećanja pouzdanosti snabdevanja i unapređenja integracije tržišta.
- Uvođenje učinkovitog tržišta električne energije osnivanjem Kancelarije za koordinisanu aukciju koja će plasirati veće prenosne kapacitete na tržištu.
- Regulatorne mere kojima bi se uklonile prepreke za prekogranične investicije.

*Uklanjanje prepreka za prekogranične investicije  
Koordinisanje i usklađivanje dozvola i propisa.*

“Ovo je treća makro-regionalna strategija Evrope; naučili smo koliki je značaj političke posvećenosti i koliko je bitno da zemlje učesnice usmere svoje napore u okviru ovog makro-regionalnog pristupa. Ovo je ključ uspeha Strategije.”

**Johan Han,**  
Evropski Komesar  
za regionalnu politiku





## 2.3 Kvalitet životne sredine

Kvalitet životne sredine je od suštinskog značaja za osiguravanje ekonomskog i socijalnog blagostanja stanovnika regiona. Ovaj stub će se baviti kvalitetom životne sredine putem saradnje na regionalnom nivou. On će konkretno:

- do 2020. godine obezbediti dobar status pomorske i priobalne životne sredine u pogledu životne sredine i ekologije;
- pomoći u očuvanju biodiverziteta i zaustavljanju degradacije usluga ekosistema u EU do 2020. godine;
- poboljšati upravljanje otpadom redukovanjem izlivanja otpada i nutrijenata u mora i reke.

Da bi se ostvarili ovi ciljevi, sledeće tri teme će biti u fokusu:

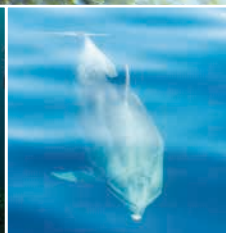
- Pomorska sredina.
- Zagađenje mora.
- Transnacionalna kopnena staništa i biodiverzitet.

### Pomorska sredina

#### *Pretjnje priobalnom i morskom biodiverzitetu*

U Jadranskom i Jonskom moru živi skoro polovina svih zabeleženih morskih vrsta pronađenih u Mediteranskom moru. Vode ovih mora su, međutim, izložene intenzivnom ribolovu, akvakulturi i razvoju priobalja, što predstavlja pretnju ovom prirodnom staništu. Postoji opšti nedostatak informacija o sitnom ribolovu, nezakonita ribarska oprema nije retka pojava, a nadzor i primena zakona nisu dovoljno strogi.

Potrebna je koordinacija na osnovu ekosistema kako bi se obezbedila održiva upotreba resursa.



To će se postići na sledeći način:

- unapređenjem znanja o pomorskom prostornom planiranju, integrisanim upravljanjem priobaljem i primenom Direktive o pomorskoj strategiji;
- unapređenjem mreže zaštićenih zona prekograničnih otvorenih voda;
- razmenom najboljih praksi među organima koji upravljaju zaštićenim morskim zonama;
- implementacijom pomorskog prostornog planiranja i integrisanog upravljanja priobaljem.

**PRIMER PROJEKTA** *Razmena primera najbolje prakse među upravnim organima zaštićenih morskih područja*  
Na osnovu projekta mreže zaštićenih zona Jadranskog mora (AdriaPAN), formiranje mreže upravnih organa zaštićenih morskih područja Jadranskog i Jonskog mora u cilju razmene primera najbolje prakse i rada na merama za poboljšanje ekološkog statusa mora.

### Zagađenje vode

Intenzivan pomorski transport neizbežno dovodi do izlivanja nafte i zagađenja bukom. Zagađenje koje dolazi iz reka posledica je nedovoljne prerade otpadnih voda, kao i prekomerne upotrebe nitrata na poljoprivrednim zemljištima. Osim toga što stvara značajne troškove otpremanja, morski otpad ima negativan uticaj na zdravlje i bezbednost ljudi, kao i na morsku faunu.

Aktivnosti predviđene ovom temom obuhvataju:

- koordinisano ulaganje u postrojenja za preradu otpada i otpadnih voda;
- udružene napore da se reši problem celokupnog ciklusa morskog otpada;
- zajedničko planiranje i izgradnja kapaciteta u cilju sprečavanja i sanacije naftnih mrlja i drugih zagađenja;

- podizanje svesti među poljoprivrednicima o negativnom uticaju prekomerne upotrebe nitrata.

**PRIMER PROJEKTA** *Implementacija pristupa na osnovu životnog ciklusa za morski otpad*  
Na osnovu projekta CleanSeaNet, koji omogućava analizu morskog otpada, biće razvijene ekonomične mere za upravljanje morskim otpadom i mogućnosti delovanja u pravcu rešavanja ovog problema.

### Transnacionalna kopnena staništa i biodiverzitet

Očekuje se da će uticaj klimatskih promena na prirodna staništa i biodiverzitet u Jadransko-jonskom regionu biti nepovoljniji nego u bilo kom drugom delu EU. Rizici od nepovoljnih uticaja klimatskih promena na biodiverzitet mogu da se smanjene jačanjem otpornosti ekosistema, čime bi se povećala njihova sposobnost adaptacije na efekte klimatskih promena.

Saradnja će takođe biti usmerena na zaštitu i očuvanje kopnenih ekosistema, naročito transnacionalnih staništa i pejzažnih elemenata od centralnog značaja za migratorne vrste ptica i velike mesoždere.

Konkretne aktivnosti obuhvataju:

- razvoj zajedničkih planova za upravljanje prekograničnim staništima i ekosistemima;
- zajedničke planove na nivou stanovništva za upravljanje velikim mesožderima i aktivnosti usmerene na podizanje svesti;
- usklađivanje državnih zakona sa zakonodavstvom EU i njihovo sprovođenje;
- zaštitu i obnovu priobalnih močvarnih oblasti i kraških polja;
- aktivnosti usmerene na podizanje svesti o ekološkoj poljoprivrednoj praksi.

**PRIMER PROJEKTA** *Razvoj zajedničkih planova upravljanja transnacionalnim kopnenim staništima i eko-regionima*  
Na osnovu projekta BE-NATUR, razvijanje alatki za bolje upravljanje i primenu ekološke mreže NATURA 2000 (reke, jezera i priobalne oblasti).

“ Nakon perioda političkih i ekonomskih poteškoća, Jadransko-jonski region ima izgleda za bolju budućnost. Pružanjem sveobuhvatnog okvira za koordinaciju politika i teritorijalnu saradnju, Strategija će doprineti da region postane bolje mesto za život, rad i uživanje. On može da bude primer rasta, poslova i ideja, kao i kapija ka ostatku sveta. Zajedničkim naporima, region se može dobro pripremiti za izazove i mogućnosti 21. veka.”

*Saopštenje Komisije upućeno Evropskom parlamentu, Veću, Evropskom ekonomsko-socijalnom komitetu i Komisiji regiona, po pitanju Strategije Evropske unije za Jadransko-jonski region*

## 2.4 Održivi turizam

Razvoj potencijala regiona u pogledu održivog turizma može se ubrzati ponudom inovativnih i kvalitetnih turističkih proizvoda i usluga. Takođe je važno odgovorno ponašanje u turizmu koje obuhvata sve aktere unutar sektora.

Glavni ciljevi ovog stuba su sledeći:

- obezbeđivanje raznovrsnosti proizvoda i usluga u okviru makro-regionalnog turizma i rešavanje problema vezanih za sezonski turizam;
- poboljšanje kvaliteta i inovativnih pristupa.

Kako bi ostvario ove ciljeve, ovaj stub će se fokusirati na dve teme:

- Raznolika turistička ponuda.
- Održivo i odgovorno upravljanje turizmom.

### Raznolika turistička ponuda

Iako je u regionu turizam jedna od ekonomskih aktivnosti koja beleži najveći napredak, njegovo prirodno, kulturno, istorijsko i arheološko nasleđe još uvek nije u potpunosti iskorišćeno.

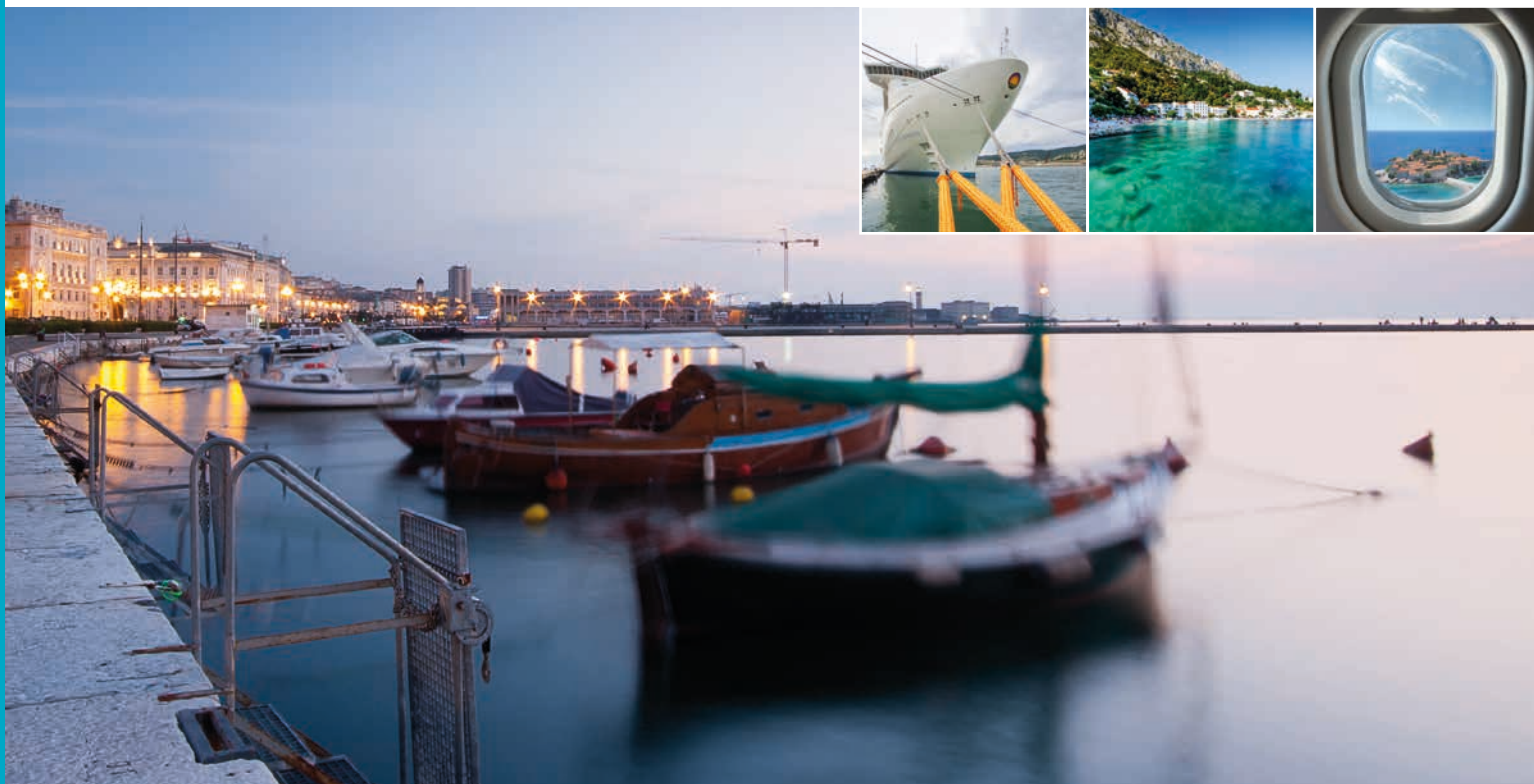
Zajednička saradnja na makro-regionalnom nivou će ojačati napore da se na održiv način diverzifikuje turizam, da se smanji zavisnost sektora od sezonskog modela i da se ograniči njegov negativan uticaj na životnu sredinu.

U cilju ostvarivanja ovih ciljeva, planirane su sledeće aktivnosti:

- Razvoj Jadransko-jonskog „brenda“ i obezbeđivanje usklađenosti njegovih vrednosti sa proizvodima i uslugama regiona.
- Diverzifikacija i širenje sektora za krstarenja i nautiku ka privredama priobalnog zaleđa.

- Osnivanje platforme za istraživanje i razvoj sa univerzitetima, istraživačkim centrima i poslovnim zajednicom u cilju razvijanja novih turističkih proizvoda i usluga.
- Promocija novih turističkih ruta za pešačenje, biciklizam, jedrenje, itd.
- Negovanje kulturne baštine Jadransko-jonskog regiona u saradnji sa sektorom za kulturu.
- Poboljšanje pristupa turističkim proizvodima i uslugama starijima i nemoćnima, osobama sa niskim primanjima, itd.

**PRIMER PROJEKTA** *Kreiranje brenda Jadransko-jonskog regiona*  
*Razvoj Jadransko-jonskog „brenda“ za razne turističke proizvode i usluge koje ciljaju globalne grupe turističkih klijenata.*



## Održivo i odgovorno upravljanje turizmom

Održivi turizam u regionu nije razvijen u onoj mjeri u kojoj bi trebalo da bude. Turističkim aktivnostima se ne upravlja uvek na pravilan način, što može imati negativan uticaj na priobalnu i morskou sredinu, kao i na sredinu u zaleđu. Potrebno je razviti komercijalan, ali održiv pristup.

Aktivnosti predviđene ovom temom obuhvataju:

- formiranje mreže održivih turističkih preduzeća i klastera kako bi se stimulisale inovacije i napravile sinergije sa komplementarnim sektorima;
- nabavljanje sredstava za inovativna i održiva nova turistička preduzeća, MSP-ove i univerzitetske projekte koji će u sektor doneti nove proizvode i usluge;
- promovisanje regiona na svetskim tržištima putem marketinga i reklamiranja;

- proširenje turističke sezone na celu godinu putem promovisanja Jadransko-jonskog regiona kao odlične vansezonske destinacije za starije turiste, održavanje konferencija, itd;
- omogućavanje obuke za sticanje preduzetničkih veština u turizmu;
- kreiranje Jadransko-jonske povelje za održiv i odgovoran turizam, namenjene zaposlenima u turističkom sektoru.

**PRIMER PROJEKTA** *Olakšavanje pristupa finansijskim sredstvima za pokretanje preduzeća u domenu turizma*  
*Podrška „Finansiranju održivog turizma u Jadransko-jonskom regionu“ u cilju razvoja inovativnih finansijskih instrumenata za poboljšanje pristupa početnom i preduzetničkom kapitalu.*

## Unakrsni aspekti

„Unapređivanje istraživanja i razvoja (R&D), inovacije i mala i srednja preduzeća (MSP)“ i „Jačanje kapaciteta uključujući komunikaciju“ predstavljaju dva unakrsna aspekta relevantna za stubove Plavi rast, Povezivanje regiona, Kvalitet životne sredine i Održivi turizam. Ključni aspekti su prisutni u svakom od stubova.

Pored ovih unakrsnih aspekata, ublažavanje efekata klimatskih promena i prilagođavanje njima, kao i upravljanje rizicima od nepogoda takođe su prepoznati kao horizontalni principi za sva četiri stuba.

### Plavi rast

- Aktivnosti u okviru „Pomorske i morske politike i usluga“ zahtevaju poboljšane administrativne i institucionalne kapacitete kao podršku javnom sektoru.

- Aktivnosti u okviru „Ribarstva i akvakulture“ obuhvataju jačanje veština upravljanja, nadzora i kontrole.
- Aktivnosti u okviru „Plave tehnologije“ i „Ribarstva i akvakulture“ mogu da imaju koristi od intenzivnijeg fokusiranja na istraživanja i inovacije.

### Povezivanje regiona

- Unapređivanjem institucionalnih i administrativnih kapaciteta državnih i regionalnih tela odgovornih za transport ubrzaće se modernizacija.
- Komunikacija i podizanje nivoa svesti su važni za aktivno učešće u postupku donošenja odluka.
- Efikasno ulaganje u transport i energetske mreže zahteva inovativne pristupe, koji su povezani sa najsavremenijim istraživanjima.

## Kvalitet životne sredine

- Jačanje kapaciteta i komunikacija neophodni su za efikasno delovanje u pogledu očuvanja kvaliteta životne sredine.
- Potrebna su bolja istraživanja i inovacije da bi se došlo do pouzdanih podataka za polazne situacije, a samim tim i za praćenje napretka.
- Postoji i očigledna potreba za razmenom postojećeg znanja i naučnih resursa.

## Održivi turizam

- Koristi od razvoja MSP-ova i jačanja kapaciteta mogu da imaju privatni akteri i javna tela, koji takođe treba blisko da saraduju.
- Dobra komunikacija i podizanje nivoa svesti od suštinskog su značaja za promovisanje održivog i odgovornog turizma i rešavanje problema vezanih za sezonalnost.



# Jadranski i Jonski region



# 3

## Šta je sledeće? Sprovođenje u delo

### Povezivanje postojećih načina finansiranja iz EU i iz samih država

EUSAIR će mobilisati i uskladiti postojeće instrumente finansiranja u EU i na nivou država za svaku od tema identifikovanu u okviru četiri navedena stuba.

Konkretno, Evropski strukturni i investicioni fondovi (ESIF) za period 2014-2020, kao i Instrument pretpristupne pomoći (IPA) za države koje nisu članice EU, obezbeđuju značajne finansijske resurse.

Makro-regionalni pristup je već ugrađen u nove Propise za programski period 2014-2020. Partnerski sporazumi i Operativni programi za države članice EU (Grčka, Hrvatska, Italija i Slovenija) uzimaju u obzir predstojeći EUSAIR. Pored toga, i Dokumenti o državnoj strategiji za zemlje koje nisu članice EU (Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Srbija) eksplicitno upućuju na Strategiju.

Mogu se takođe iskoristiti i drugi izvori finansiranja, čime bi se povećale mogućnosti finansiranja i podržale aktivnosti saradnje širom makro-regiona.

Investicioni okvir za zapadni Balkan (WBIF) obezbeđuje finansijska sredstva i tehničku podršku za strateška ulaganja, naročito u infrastrukturu, energetska efikasnost i razvoj privatnog sektora. Evropska investiciona banka (EIB) i druge međunarodne finansijske institucije takođe mogu da mobilišu finansiranje i stručni kadar kao podršku odgovarajućim projektima.

Fondovi od značaja za određene stubove su takođe dostupni:

- Evropski pomorski i ribarski fond i Horizont 2020, koji je usmeren na Plavi rast kao jednu od svojih prioritarnih oblasti za RTD, može da pruži ključnu podršku implementaciji aktivnosti i projekata u sklopu Stuba 1.
- Što se tiče Stuba 2, Instrument za povezivanje Evrope (CEF) 2014-2020. podržava razvoj održivih i efikasnih međusobno povezanih transevropskih mreža visokih performansi u domenu transporta, energetskih i digitalnih usluga.
- U pogledu Stuba 3, fondovi iz programa LIFE su takođe otvoreni za države koje nisu članice EU.
- Stub 4 može da ima koristi od programa COSME, koji se tiče MSP-ova.

### Bolja politika

Iskustvo sa postojećim makro-regionalnim strategijama pokazuje da su mehanizmi stabilne politike od ključnog značaja za efikasnu implementaciju.

Zapravo, Izveštaj Evropske komisije o politici iz maja 2014. godine identifikuje dve glavne potrebe:

- jače političko vođstvo i efikasno donošenje odluka;
- jasnija i bolja organizacija svakodnevnih aktivnosti.

U izveštaju se ističe da upravljačka politika mora da poseduje političku i operativnu dimenziju, gde resorna ministarstva i tela za implementaciju postavljaju strateške ciljeve i zajedno odlučuju o tome kako da ih dostignu, a zatim se organizuju kako bi osigurala da se aktivnosti dosledno obavljaju. To će dati jasnije rezultate i imati veći uticaj



## Dodatne informacije

Makro-regionalne strategije EU:

[http://ec.europa.eu/regional\\_policy/cooperate/macro\\_region\\_strategy/index\\_en.cfm](http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/macro_region_strategy/index_en.cfm)

Strategija EU za Jadranski i Jonski region:

[http://ec.europa.eu/regional\\_policy/cooperate/adriat\\_ionian/index\\_en.cfm](http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/adriat_ionian/index_en.cfm)

Konferencija zainteresovanih strana o Strategiji EU za Jadranski i Jonski region (Atina, 6-7. februar 2014):

[http://ec.europa.eu/regional\\_policy/conferences/adriat\\_ionian/index\\_en.cfm](http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/adriat_ionian/index_en.cfm)

Veb-sajt INTERACT:

[http://www.interact-eu.net/macro\\_regional\\_strategies/macro\\_regional\\_strategies/283/14370](http://www.interact-eu.net/macro_regional_strategies/macro_regional_strategies/283/14370)

Morski basen Jadranskog i Jonskog regiona:

[http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/sea\\_basins/adriatic\\_ionian/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/sea_basins/adriatic_ionian/index_en.htm)

Studija o saradnji u pogledu morskog basena Jadranskog i Jonskog mora:

Rezime:

[https://webgate.ec.europa.eu/maritimeforum/sites/maritimeforum/files/Exec%20sum%20Adr-Ion\\_31-3-2013.pdf](https://webgate.ec.europa.eu/maritimeforum/sites/maritimeforum/files/Exec%20sum%20Adr-Ion_31-3-2013.pdf)

Kompletan izveštaj:

[https://webgate.ec.europa.eu/maritimeforum/sites/maritimeforum/files/Report%202\\_21\\_03\\_2014.pdf](https://webgate.ec.europa.eu/maritimeforum/sites/maritimeforum/files/Report%202_21_03_2014.pdf)

Brošura o Plavom rastu (podaci po zemljama i morskim basenima):

[http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/blue\\_growth/infographics](http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/blue_growth/infographics)

Da biste se obratili timu Generalnog direktorata za regionalnu i urbanu politiku Evropske komisije, pošaljite imejl na:

[REGIO-EU-ADRIATIC-IONIAN-STRATEGY@ec.europa.eu](mailto:REGIO-EU-ADRIATIC-IONIAN-STRATEGY@ec.europa.eu)



## KAKO SE DOBIJAJU PUBLIKACIJE EU

### **Besplatne publikacije:**

- jedan primerak:  
putem EU knjižare (<http://bookshop.europa.eu>);
- više od jednog primerka ili poster/karte:  
iz saopštenja Evropske unije ([http://ec.europa.eu/represent\\_en.htm](http://ec.europa.eu/represent_en.htm));  
iz delegacija u zemljama koje nisu članice EU ([http://eeas.europa.eu/delegations/index\\_en.htm](http://eeas.europa.eu/delegations/index_en.htm));  
kontaktiranjem službe Europe Direct ([http://europa.eu/eurodirect/index\\_en.htm](http://europa.eu/eurodirect/index_en.htm)) ili pozivom  
na broj 00 800 6 7 8 9 10 11 (besplatan broj telefona iz bilo kog dela EU) (\*).

(\*) Pružene informacije su besplatne, kao i većina poziva  
(mada će neki operateri, telefonske govornice ili hoteli možda naplatiti pozive).

### **Publikacije koje se plaćaju:**

- putem EU knjižare (<http://bookshop.europa.eu>).

### **Pretplate:**

- putem nekog od prodajnih agenata Kancelarije za publikacije Evropske unije  
([http://publications.europa.eu/others/agents/index\\_en.htm](http://publications.europa.eu/others/agents/index_en.htm)).

